

6. Активним способом захисту від маніпуляцій є їхнє виявлення.
7. Критичне зауваження, негативна оцінка маніпулятивного сигналу, його осуд, глузування стосовно дій маніпулятора, усе це послабляє маніпулятивне вторгнення або зводить його на ні.
8. Ігнорування – просто пропустити сказане маніпулятором повз вуха.
9. Відповідайте маніпуляцією на маніпуляцію.
10. Непередбачуваність. Непередбачувана людина невразлива, про неї складно скласти думку, до неї складно підлаштуватися.
11. Так само не губляться в складних ситуаціях, комунікабельні люди.

Цікаву модель протидії маніпулюванню, що ґрунтується на шести правилах, пропонують німецькі дослідники А. Ендмюллер та Т. Вільгельм:

1. Залишайтеся справедливим й об'єктивним. Стежте за правильністю та істинністю аргументації.
2. Залишайтеся спокійним і незворушним, максимально зберігайте почуття гідності та впевненості, не піддавайтеся на провокації.
3. Не заражайтеся емоціями маніпулятора, не реагуйте прямолінійно. Зберігайте контроль за ходом бесіди.
4. Наполегливо йдіть до своєї мети. Переймайте ініціативу.
5. Концентруйтеся на конкретній поведінці.
6. Полегшіть своєму опоненту шлях до відступу [4].

Аналіз психологічної літератури з проблеми дослідження дозволяє говорити, що здатність до маніпуляцій властива усім людям. Маніпуляції бувають як цілеспрямовані (з наперед визначеною метою), так і несвідомі (коли це просто звична стратегія поведінки людини). Саме тому важливо навчитися розпізнати їх та протидіяти їм, тобто розвивати стратегії психологічного захисту від маніпуляцій.

ЛІТЕРАТУРА

1. Доценко Е. Л. Психология манипуляции: феномены, механизмы и защита. – М.: ЧеРо, Издательство МГУ, 1997. – 344 с.
2. Русинка І. Психологія: Навчальний посібник, 1995. – 407 с.
3. Кара-Мурза С.Г. Манипуляция Сознанием. К.: Оріяни, 2000. – 442 с.
4. Эдмюллер А. Техники манипуляции / Андреас Эдмюллер, Томас Вильгельм; [пер. с нем. М.Э. Рёш]. – М.: Изд-во ОМЕГА-Л, 2006. – 144 с.
5. Шапарь В.Б. Психология Манипулирования: Из марионетки в кукловоды. – Харьков, 2013. – 347 с.

Максимів Н.

Науковий керівник – доцент Писарчук О. Т.

АЛЬТЕРНАТИВНА ПЕДАГОГІКА С. ФРЕНЕ

Технологія французького педагога Селестена Френе (1896—1966) «Школа успіху і радості» заснована на ідеях гуманізму і самовідданої любові до особистості дитини. Вона запропонувала оригінальне розв'язання проблеми організації життя дітей, різноманітні експерименти щодо активізації їх пізнавальної діяльності, форми і методи виховної роботи. Це забезпечило їй високу популярність серед педагогів країн Європи, Америки, Африки. Багато прихильників здобула ця технологія в Україні, оскільки основоположні тези Френе загалом співзвучні ідеям вітчизняних педагогів-новаторів, які прагнуть до створення гуманістичної педагогіки.

Мета роботи - виявити сутність педагогічних ідей С. Френе і показати актуальність їх використання в теорії та практиці вітчизняного навчання і виховання.

У 1920 р. С. Френе розпочав педагогічну діяльність у малокомплектній школі маленького міста Приморських Альп. Він учив дітей шукати способи втілення моральних лозунгів у життя, пропонуючи їм поміркувати протягом тижня над такими девізами, як «Я хочу бути шанобливим до своїх батьків», «Я хочу бути завжди готовим прийти на допомогу своїм товаришам» тощо. Особливу увагу молодий учитель приділяв формуванню добрих стосунків у

шкільному колективі, підтриманню порядку й чистоти в класах, у своєму щоденнику відзначав особливості поведінки кожного учня, його досягнення і проблеми [1].

Система освіти у тодішній Франції була пройнята духом традиціоналізму і вважалася однією з найконсервативніших систем у країні. Протягом 20—30-х років, коли тривало формування педагогічної системи С. Френе, школа мала ієрархічну структуру, тобто початкова і середня її ланки були надто розмежовані. Зорієнтованість методики початкового навчання на дослівне запам'ятовування, застосування принципу багаторазового повторення матеріалу під час навчального процесу не сприяло міцності засвоєння знань, не стимулювало інтелектуальності та емоційної активності дітей, не розвивало їх аналітичного і критичного мислення.

Не сприйнявши консерватизму французької школи, С. Френе захопився ідеями популярного на той час руху «Нове виховання». Ця міжнародна педагогічна течія увібрала в себе різні за ідейно-теоретичними концепціями установки, однак її учасників об'єднувала спільна ідея — рішуче неприйняття традиційної педагогіки [2].

Протягом 1934—1935 рр. за підтримки соратників С. Френе побудував власну школу в м. Вансе. То був одноповерховий будинок павільйонного типу зі світлими, просторими класними кімнатами, басейном у центрі подвір'я. Школа працювала як інтернат для дітей переважно з малозабезпечених сімей. Розроблена в ній педагогічна техніка передбачала оригінальні форми виховання й навчання [5].

Спершу С. Френе прагнув лише частково вдосконалити навчально-виховний процес тогочасної школи. Та згодом він переконався в необхідності перебудувати всю систему навчання. Створена ним під час теоретичних і практичних пошуків модель нової школи поєднувала різні за функціями елементи: шкільну типографію, шкільний кооператив, «вільні тексти», робочу бібліотеку тощо. Обов'язковим чинником її функціонування була радісна, ділова атмосфера. У першій половині дня одна група учнів самостійно навчалася, звертаючись, якщо необхідно, за допомогою до вчителя, інші діти групами чергували на кухні, працювали на городі або в майстернях. До обіду підбивали підсумки, обговорювали «вільні тексти», повідомлення, проводили консультації. У другій половині дня вихованці займалися спортом, гралися, працювали в майстернях. Увечері в присутності всієї школи С. Френе підсумовував зроблене за день. Кожний учень і кожний клас мали свої програми на день, тиждень, місяць. Для виконання групового завдання діти самостійно обирали собі товаришів, не рідше одного разу на три тижні вони звітували [4, с. 56].

Нову модель школи Френе підтримувала і його дружина Еліз — талановитий педагог-новатор, за освітою — художник. Вона розвивала творчі, музично-художні здібності дітей, допомагала їм опанувати різні художні техніки, видавала книги і журнали про дитячі роботи. Подружжя об'єднувало навколо себе однодумців, обмінюючись із ними міркуваннями про шляхи вдосконалення педагогічного процесу [1].

Основою педагогічної психології С. Френе є сформульоване на протигагу традиційній французькій школі й педагогіці «ядро цінностей», до якого належать:

- здоров'я дитини;
- визнання дитячого прагнення до максимального саморозвитку;
- створення сприятливого для розвитку дітей середовища;
- забезпечення «природного, живого і всебічного виховного процесу».

Усі вони визначають головну мету виховання, в якій втілилась ідея гуманізму — «максимальний розвиток особистості дитини в розумно організованому суспільстві, яке буде служити їй і якому вона сама буде служити» [3, с. 120].

Основними засобами реалізації цієї мети С. Френе вважав природу, працю в школі — майстерні, розумову діяльність під час індивідуальних занять за планом і графіками, художню творчість, набутий у процесі трудової діяльності власний досвід дитини [4, с. 72].

У своїй діяльності він широко використовував різноманітні «ігри-роботи» і «роботи-ігри», які широко застосовували у педагогічній діяльності прибічники гуманістичних шкіл Ж. О. Декролі та М. Монтессорі.

На думку С. Френе необхідно допомагати дитині формувати свою особистість через створення необхідної обстановки, а не через навчання та вказівки, адже будь-яке насильство над особистістю призводить до негативних наслідків. Він стверджував, що «демократія

завтрашнього дня готується демократією в школі. Авторитарний режим у школі не знає, як формувати демократичних громадян» [4, с. 141].

Педагогіка С. Френе передбачає також і співробітництво. І не лише вчителя й учнів, а й учнів один з одним – у класі, школі, з партнерами по листуванню, з батьками та іншими дорослими.

Спонування до учіння, знання спрямовуються не тільки від учителя («за вертикаллю – зверху»), як це властиво традиційній педагогіці, воно є наслідком і горизонтальної взаємодії (взаємодопомога дітей, підготовлені для своїх товаришів повідомлення, листування), і «за вертикаллю – знизу» (дитячі повідомлення, встановлені дітьми закони і правила, запропоновані ними різні форми роботи [6, с. 32].

Отже, провідними символами виховної системи С. Френе є демократизм, свобода, співробітництво, праця.

Познайомившись з педагогічною спадщиною С. Френе можна зробити висновок, що його педагогічний світогляд характеризується яскравим гуманістичним спрямуванням.

Визначальним чинником освітньої системи, теоретичною основою порівняння чинних освітніх систем, він вважав філософію освіти.

На думку автора психології «Школа успіху і радості», вчитель, який володіє філософськими основами педагогічної діяльності, здатен створити власні педагогічні технології, оскільки він бачить стратегію освіти і може визначити своє місце в ній. Такий підхід, разом з гуманістичними засадами педагогіки С. Френе, актуальний у розумінні суті, завдань і ролі освіти в сучасному світі [4].

Сучасні послідовники Френе підкреслюють міжнародне значення його системи, вважаючи, що «педагогіка Френе не є специфічно французькою, як Ейфелева вежа». За їх глибоким переконанням, Френе викликав живий інтерес серед педагогічної громадськості багатьох країн, оскільки він вловив ті об'єктивні вимоги, які демократичне суспільство має ставити школі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Біографія та педагогіка С. Френе . [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ebk.net.ua/Book/synopsis/pedagogika/part4/010.htm>
2. Гуманістична педагогіка С.Френе [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://allref.com.ua/uk/skachaty/Gumanistichna_pedagogika_S%7CFrene
3. Дигнівська І. М. Інноваційні педагогічні технології. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
4. І. А. Суржикова «Педагогіка Селестена Френе з погляду сучасності» — Київ : Грані-Т, 2008. — 96 с.
5. Сутність педагогічних ідей З Френе і актуальність їх використання в теорії та практиці вітчизняного [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-referat.com>
6. Сухомлинська О. В. С. Френе і В. Сухомлинський: спільне і відмінне у вихованні / О. В. Сухомлинська // Шлях освіти. – 1997. – № 2. – С. 30–35.

Максимів Н.

Науковий керівник – доцент Писарчук О. Т.

ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ М. МОНТЕССОРІ В СИСТЕМІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Кожній дитині від природи дано бути розумною і успішною людиною. Завдання дорослих - просто допомогти малюкові розкрити свій потенціал, навчити його самостійно осягати світ. Для цього дуже важливо створити середовище, в якому дитина зможе і захоче проявити свої індивідуальні здібності, буде розвиватися і навчатися у власному ритмі. Таку можливість надає нам педагогіка Марії Монтессорі.

Педагогіка видатного італійського гуманіста Марії Монтессорі (1870-1952), як справедливо стверджують, « завоювала весь світ » у світовому педагогічному досвіді не було і не має такого органічного поєднання різних знань, як у розробленій нею технології.

Метою роботи є ознайомлення з історією виникнення, впровадження і використання педагогічних ідей Марії Монтессорі в сучасних дошкільних закладах.

Розробляючи власну педагогічну систему, М. Монтессорі спиралась на ідеї французьких психіатрів і педагогів Жанна-Гаспара Ітара (1775-1838) та Едуарда Сегена (1812-1880), які